

C-215/20. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2020. május 19.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Verwaltungsgericht Wiesbaden (Németország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2020. május 13.

Felperes:

JV

Alperes:

Bundesrepublik Deutschland

Az alapeljárás tárgya

Utasadatok továbbításának megengedettsége

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az uniós jog értelmezése, EUMSZ 267. cikk

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 1) A[z utasnyilvántartási adatállománynak (PNR) a] terrorista bűncselekmények és súlyos bűncselekmények megelőzés[e], felderítés[e], nyomozás[a] és a vádeljárás lefolytatás[a érdekében történő felhasználás]áról szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/681 európai parlamenti és tanácsi irányelv (EU HL L 119., 2016. május 4., 132. o.; a továbbiakban: PNR-irányelv) által kitűzött célra, valamint az egyértelmű jelleg és az arányosság követelményére tekintettel összeegyeztethető-e az Alapjogi Chartával, különösen az Alapjogi Charta 7., 8. és 52. cikkével a

PNR-irányelv, amelynek alapján a légitársasági vállalkozások kivétel nélkül minden utas tekintetében széles körű adatállományokat továbbítanak a tagállamok által létrehozott utasadat-információs egységeknek, az adatállományokat pedig ezen egységeknél bármilyen indok nélkül adatbázisokkal és mintákkal való automatizált összevetésre használják fel, majd azokat öt évig megőrzik?

2) Különösen:

- a) A kellően egyértelmű jelleg szempontjára és az arányosság követelményére tekintettel összeegyeztethető-e az Alapjogi Charta 7. és 8. cikkével a PNR-irányelv II. mellékletével összefüggésben értelmezett 3. cikkének 9. pontja annyiban, amennyiben e rendelkezés értelmében a PNR-irányelv alkalmazásában a „súlyos bűncselekmény” fogalma az említett irányelv II. mellékletében felsorolt bűncselekményi tényállásokat jelenti, amennyiben a nemzeti jog alapján kiszabható büntetési tétel felső határa legalább háromévi szabadságvesztés vagy szabadságelvonással járó intézkedés?
- b) Kellően egyértelműek-e a továbbítandó utasnyilvántartási adatállományok (a továbbiakban: PNR-adatok) az Alapjogi Charta 7. és 8. cikkébe történő beavatkozás igazolhatóságához annyiban, amennyiben azok a nevek (a PNR-irányelv I. mellékletének 4. pontjával összefüggésben értelmezett 8. cikke (1) bekezdésének első mondata), a törzsutasadatok (a PNR-irányelv I. mellékletének 8. pontjával összefüggésben értelmezett 8. cikke (1) bekezdésének első mondata) és az általános megjegyzésekkel szabadon kitölthető szövegmező adatainak (a PNR-irányelv I. mellékletének 12. pontjával összefüggésben értelmezett 8. cikke (1) bekezdésének első mondata) továbbítását kívánják meg?
- c) Összeegyeztethető-e az Alapjogi Charta 7. és 8. cikkével, valamint a PNR-irányelv célkitűzésével, hogy az utasok adatain kívül harmadik felek, például az utazási irodák/utazásközvetítők (a PNR-irányelv I. mellékletének 9. pontja), a kiskorúak gondviselőinek (a PNR-irányelv I. mellékletének 12. pontja) és az egyéb utazók (a PNR-irányelv I. mellékletének 17. pontja) adatait is továbbítani kell?
- d) Összeegyeztethető-e az Alapjogi Charta 7., 8. és 24. cikkével a PNR-irányelv annyiban, amennyiben az alapján kiskorú utasok PNR-adatait továbbítják, kezelik és őrzik meg?
- e) Az adattakarékosság elvére tekintettel összeegyeztethető-e az Alapjogi Charta 8. és 52. cikkével a PNR-irányelv I. mellékletének 18. pontjával összefüggésben értelmezett 8. cikkének (2) bekezdése, amely szerint a légitársasági vállalkozások – a PNR-adatokkal való azonosságuk esetén is – továbbítják az API-adatokat a tagállami utasadat-információs egységeknek?

- f) Az Alapjogi Charta 8. cikkének (2) bekezdése és 52. cikke, valamint az EUMSZ 16. cikk (2) bekezdése értelmében vett megfelelő, törvényben rögzített jogos okot képez-e a PNR-irányelv 6. cikkének (4) bekezdése mint azon kritériumok meghatározásának jogalapja, amelyekkel az adatállományokat összevetik (úgynevezett minták)?
- g) Még a szigorúan szükséges mértékre korlátozza-e az Alapjogi Charta 7. és 8. cikkébe történő beavatkozást a PNR-irányelv 12. cikke, ha a továbbított adatokat öt évig megőrzik a tagállami utasadat-információs egységeknél?
- h) Azt eredményezi-e a PNR-irányelv 12. cikkének (2) bekezdése szerinti személytelenítés, hogy a személyes adatok mennyisége az Alapjogi Charta 8. és 52. cikke alapján szükséges mértékre csökken, ha e tekintetben nem másról, mint bármikor visszafordítható álnevesítésről van szó?
- i) Úgy kell-e értelmezni az Alapjogi Charta 7., 8. és 47. cikkét, hogy azok megkövetelik, hogy azokat az utasokat, akiknek adatait az utasadatok kezelése keretében személyazonosításra újból alkalmassá teszik, (a PNR-irányelv 12. cikkének (3) bekezdése), tájékoztassák erről, és ily módon lehetővé tegyék számukra bírósági felülvizsgálat kezdeményezését?
- 3) Összeegyeztethető-e az Alapjogi Charta 7. és 8. cikkével a PNR-irányelv 11. cikke annyiban, amennyiben az lehetővé teszi a PNR-adatok olyan harmadik országok részére történő továbbítását, amelyek nem biztosítanak megfelelő szintű adatvédelmet?
- 4) Megfelelő védelmet nyújt-e a PNR-irányelv 6. cikke (4) bekezdésének negyedik mondata a személyes adatok különleges kategóriáinak a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (EU HL L 119., 2016. május 4., 1. o.; helyesbítések: HL 2016. L 314., 72. o.; HL 2018. L 127., 2. o.; a továbbiakban: általános adatvédelmi rendelet) 9. cikke és a személyes adatoknak az illetékes hatóságok által a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, a vádeljárás lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából végzett kezelése tekintetében a természetes személyek védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 2008/977/IB tanácsi kerethatározat hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/680 európai parlamenti és tanácsi irányelv (EU HL L 119., 2016. május 4., 89. o.; helyesbítés: HL 2018. L 127., 7. o.; a továbbiakban: (EU) 2016/680 irányelv) 10. cikke értelmében vett kezelésével szemben, ha az „általános megjegyzések” szabadon kitölthető szövegmező (a PNR-irányelv I. mellékletének 12. pontja) keretében például az étkezési szokásokkal kapcsolatos adatok továbbíthatók, amelyekből a személyes adatok ilyen különleges kategóriáira vonatkozó következtetések vonhatók le?

- 5) Összeegyeztethető-e az általános adatvédelmi rendelet 13. cikkével, ha a légitársasági vállalkozás csak a nemzeti átültető törvényről (a jelen esetben: 2017. június 6-i Gesetz über die Verarbeitung von Fluggastdaten zur Umsetzung der Richtlinie (EU) 2016/681 [Fluggastdatengesetz – FlugDaG] [az (EU) 2016/681 irányelv átültetését szolgáló, az utasadatok kezeléséről szóló törvény {az utasadatokról szóló törvény – FlugDaG}], BGBl. I 1484. o.; a továbbiakban: FlugDaG) tájékoztatja a honlapján az utasokat?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

Az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta), 7., 8., 24., 47. és 52. cikk

EUMSZ 16. cikk

Az utasnyilvántartási adatállománynak (PNR) a terrorista bűncselekmények és súlyos bűncselekmények megelőzése, felderítése, nyomozása és a vádeljárás lefolytatása érdekében történő felhasználásáról szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/681 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2016. L 119., 132. o.)

A személyes adatoknak az illetékes hatóságok által a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, a vádeljárás lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából végzett kezelése tekintetében a természetes személyek védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 2008/977/IB tanácsi kerethatározat hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/680 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2016. L 119., 89. o.; helyesbítés: HL 2018. L 127., 7. o.)

A természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (általános adatvédelmi rendelet) (HL 2016. L 119., 1. o.; helyesbítések: HL 2016. L 314., 72. o.; HL 2018. L 127., 2. o.; a továbbiakban: általános adatvédelmi rendelet)

A személyes adatok feldolgozása [helyesen: kezelése] vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló, 1995. október 24-i 95/46/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 1995. L 283., 31. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 15. kötet, 355. o.)

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Gesetz über die Verarbeitung von Fluggastdaten zur Umsetzung der Richtlinie (EU) 2016/681 (az (EU) 2016/681 irányelv átültetését szolgáló, az utasadatok kezeléséről szóló törvény; a továbbiakban: FlugDaG)

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 2017. június 10-én lépett hatályba a 2016/681 irányelvet a német jogba átültető FlugDaG. Az említett irányelv szabályozza a PNR-adatoknak az Európai Unió tagállamaiból harmadik országokba és harmadik országokból az Unió tagállamaiba tartó légi járatok esetében történő továbbítását, valamint ezen adatok kezelését.
- 2 A 2016/681 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése értelmében ezen irányelv célja a terrorista bűncselekmények és súlyos bűncselekmények megelőzése, felderítése, nyomozása és üldözése. Az irányelv 4. cikke úgynevezett utasadat-információs egységek létrehozására kötelezi a tagállamokat; ezen egységek felelnek a PNR-adatoknak a légi fuvarozóktól történő gyűjtéséért, ezen adatok tárolásáért, kezeléséért és az illetékes hatóságok részére történő továbbításáért, valamint mind a PNR-adatok, mind a kezelésükből származó eredmények cseréjéért. A 2016/681 irányelv I. mellékletével összefüggésben értelmezett 8. cikke szerint a tagállamoknak minden légi fuvarozót kötelezniük kell arra, hogy a PNR-adatok meghatározott állományát továbbítsák a légi járatok indulási vagy érkezési helye szerinti tagállam utasadat-információs egységének. A 2016/681 irányelv 9. cikke szerint a tagállamok PNR-adatok szolgáltatását kérhetik egymástól, és továbbíthatják egymásnak ezeket az adatokat. Az irányelv 11. cikke szerinti feltételek mellett az adatállományok harmadik országok részére is továbbíthatók. A 2016/681 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése szerint az öt évig megőrzött utasadatokat hat hónap lejártával „személyazonosításra alkalmatlanná kell tenni”, ami azt jelenti, hogy elrejtik az utasok közvetlen beazonosítására alkalmas adatelemeket. A 2016/681 irányelv 12. cikkének (3) bekezdése szerinti feltételek mellett azonban ezek az adatelemek személyazonosításra újból alkalmassá tehetők. Az irányelv 6. cikke szabályozza az adatok kezelését, amelyet különösen ezen adatok adatbázisokkal és előzetesen meghatározott kritériumokkal (a FlugDaG szerint „mintákkal”) való automatizált összevetése útján kell végrehajtani.
- 3 A felperes a Lufthansa légitársasággal 2019. április 28-án Frankfurt am Mainból (Németország) Bogotába (Kolumbia), majd 2019. május 7-én Rio de Janeiróból (Brazília) Frankfurt am Mainba repült. A felperes e légi járatok tekintetében adatainak törlését kéri az alperestől.

Az előzetes döntéshozatalra utalás indokainak rövid bemutatása

- 4 Az alapjogvitában hozandó döntés attól függ, hogy a 2016/681 irányelv részben vagy egészben ellentétes-e a Chartával. Ha igen, akkor a FlugDaG átültető törvényként nem alkalmazható, ennél fogva a vitatott adatkezelés jogellenes, a felperes pedig jogosult adatainak törlésére.

Az első kérdésről: Egészében véve összeegyeztethető-e a 2016/681 irányelv a Chartával?

- 5 A PNR-adatoknak a 2016/681 irányelv és a FlugDaG által előírt különböző kezelései beavatkoznak a Charta 7. cikkében biztosított, a magánélet tiszteletben tartásához való alapvető jog által védett körbe. Ez a jog ugyanis az azonosított vagy azonosítható természetes személyre vonatkozó valamennyi információra kiterjed (lásd: 2010. november 9-i Volker és Markus Schecke és Eifert ítélet, C-92/09 és C-93/09, EU:C:2010:662, 52. pont), tehát a 2016/681 irányelv I. mellékletében felsorolt, a PNR-adatok kezelésével érintett személyekre vonatkozó információkra is. Ezenkívül a 2016/681 irányelvvel érintett PNR-adatok kezelése a Charta 8. cikkének hatálya alá is tartoznak amiatt, hogy azok az e cikk értelmében vett személyesadat-kezeléseknek minősülnek, ennek következtében pedig szükségképpen meg kell felelniük az e cikkben meghatározott adatvédelmi követelményeknek (lásd: 2017. július 26-i 1/15 vélemény, EU:C:2017:592, 123. pont).
- 6 A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a személyes adatok harmadik személlyel – így például valamely állami hatósággal – való közlése a Charta 7. cikkében biztosított alapvető jogba történő beavatkozásnak minősül, függetlenül attól, hogy a közölt információkat utóbb mire használják. Ugyanez a helyzet a személyes adatok megőrzését, valamint az állami hatóságoknak az említett adatokhoz felhasználás céljából történő hozzáférését illetően. E tekintetben kevésbé fontos, hogy a magánélettel kapcsolatos érintett információk különleges jellemzőkkel bírnak-e, vagy hogy az érintetteknek ez a beavatkozás okozott-e esetleges kellemetlenségeket, vagy sem (lásd: 2017. július 26-i 1/15 vélemény, EU:C:2017:592, 124. pont). Ugyanez vonatkozik a Charta 8. cikkére is, amennyiben személyes adatok kezeléséről van szó (lásd: 2017. július 26-i 1/15 vélemény, EU:C:2017:592, 126. pont).
- 7 Jóllehet a Charta 7. és 8. cikkében biztosított jogok nem korlátlan jogosultságokat jelentenek, hanem azokat a társadalomban betöltött szerepük alapján kell megítélni (lásd: 2017. július 26-i 1/15 vélemény, EU:C:2017:592, 136. pont). E jogok korlátozása mindenképpen megengedett lehet olyan általános érdekű célok elérése érdekében, mint amilyen a terrorista bűncselekmények és a súlyos bűnözés elleni küzdelem is (lásd: 2017. július 26-i 1/15 vélemény, EU:C:2017:592, 149. pont). Az alapvető jogokba történő beavatkozásoknak azonban alkalmasnak kell lenniük e célok elérésére, és szükségesnek kell lenniük ehhez, és nem bizonyulhatnak szigorú értelemben véve aránytalannak. Ezenkívül a Charta 52. cikke (1) bekezdésének első mondata szerint az uniós alapvető jogok és szabadságok gyakorlása csak a törvény által, és e jogok lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Az arányosság elvére figyelemmel, e jogok és szabadságok korlátozására csak akkor és annyiban kerülhet sor, ha és amennyiben az elengedhetetlen és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket vagy mások jogainak és szabadságainak védelmét szolgálja (lásd: 2017. július 26-i 1/15 vélemény, EU:C:2017:592, 138. pont).

- 8 Az arányosság elve – a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében – megköveteli, hogy az uniós intézmények aktusai alkalmasak legyenek a szóban forgó szabályozás által kitűzött jogszerű célok elérésére, és ne haladják meg az e célok eléréséhez szükséges mértéket (2014. április 8-i Digital Rights Ireland és társai ítélet, C-293/12 és C-594/12, EU:C:2014:238, 46. pont). A magánélet tiszteletben tartásához való alapvető jog kapcsán a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint meg kell követelni, hogy a személyes adatok védelme alóli kivételek és e védelem korlátozásai a feltétlenül szükséges határokon belül maradjanak (2014. április 8-i Digital Rights Ireland és társai ítélet, C-293/12 és C-594/12, EU:C:2014:238, 52. pont).
- 9 E követelmény teljesítéséhez a beavatkozást előíró szabályozásnak egyértelmű és pontos szabályokat kell tartalmaznia a szóban forgó intézkedés hatálya és alkalmazása vonatkozásában, és minimális követelményeket kell előírnia. Azon személyeknek, akiknek az adatait továbbították, elegendő olyan biztosítékkal kell rendelkezniük, amely lehetővé teszi személyes adataiknak a visszaélések veszélyeivel szembeni hatékony védelmét. A szabályozásnak meg kell jelölnie különösen, hogy milyen körülmények között és milyen feltételek mellett lehet az ilyen adatok kezelését előíró intézkedést megtenni, biztosítva ezáltal, hogy a beavatkozás a feltétlenül szükséges mértékre korlátozódjék. Az ilyen biztosítékokkal való rendelkezés szükségessége még fontosabb abban az esetben, ha a személyes adatokat automatikusan kezelik. E megfontolások különösen akkor érvényesek, ha a személyes adatok azon különleges kategóriájának védelméről van szó, mint amilyenek a különleges adatok (2014. április 8-i Digital Rights Ireland és társai ítélet, C-293/12 és C-594/12, EU:C:2014:238, 54. és azt követő pont).
- 10 Komoly kétségek állnak fenn azt illetően, hogy a 2016/681 irányelv minden szempontból megfelel-e ezeknek a követelményeknek.
- 11 A 2016/681 irányelv rendelkezései szerint a légitársasági vállalkozások minden egyes légi járat esetében kötelesek kivétel nélkül minden utas PNR-adatait a tagállami utasadat-információs egységeknek továbbítani, amelyek ezen adatokat automatikusan kezelik, és huzamos ideig megőrzik. E tekintetben nincs szükség meghatározott indokra, például a nemzetközi terrorizmussal vagy a szervezett bűnözéssel való kapcsolatra utaló konkrét jelekre. Ez azzal jár, hogy rövid időszakokon belül több száz billió adatállomány kezelésére és megőrzésére kerül sor. Az utasadatokkal kapcsolatos „adatmegőrzés” ezért nyilvánvalóan a teljes európai népesség rendkívül nagy részének érinti az alapvető jogait.
- 12 A 2016/681 irányelv I. mellékletével összefüggésben értelmezett 8. cikke (1) bekezdésének első mondata által meghatározott továbbítandó adatállományok rendkívül széles körűek, és az utasok neve és címe, valamint az utazás teljes útvonala mellett az utasok poggyászával, a hozzájuk kapcsolódó egyéb utazókkal, a fizetésekhez kapcsolódó valamennyi információval, valamint pontosabban nem meghatározott „általános megjegyzésekkel” kapcsolatos adatokat is magukban foglalnak. Ezen adatok összességéből rendkívül pontos következtetések vonhatók

le az érintettek magánéletére és üzleti tevékenységére vonatkozóan. Ezen adatokból kiderül ugyanis, hogy ki, mikor, kivel és hova utazott, ennek során milyen fizetési eszközt használt, milyen elérhetőséget adott meg, és hogy az érintett könnyű vagy nehéz poggyással utazott-e. Az „általános megjegyzések” szabadon kitölthető szövegmező olyan további adatokat is tartalmazhat, amelyeknek köre teljes mértékben bizonytalan (lásd lentebb).

- 13 A kérdést előterjesztő bíróság hasonlóságot vél felfedezni a PNR-adatok kezelése és megőrzése, valamint az adatok távközlési ágazatbeli megőrzése között. Ez utóbbival kapcsolatban a Bíróság kifejtette, hogy az a Charta 7. és 8. cikkébe történő széles körű és különösen súlyos beavatkozást valósít meg. Az érintettek magánéletére és üzleti tevékenységére vonatkozó következtetések levonását lehetővé tevő, széles körű adatállományok tömeges és indokolatlan megőrzése ugyanis az érintett személyekben azt az érzést keltheti, hogy állandó felügyelet alatt állnak (2014. április 8-i Digital Rights Ireland és társai ítélet, C-293/12 és C-594/12, EU:C:2014:238, 37. pont).
- 14 Az adatmegőrzéssel kapcsolatos első ítéletében a Bíróság ezt többek között azért tekintette az alapvető jogokkal ellentétesnek, mert olyan személyek adatait is megőrzi, akik tekintetében semmilyen jel nem utal arra, hogy magatartásuk súlyos bűncselekményekkel akár közvetett, akár távoli kapcsolatban állhat (2014. április 8-i Digital Rights Ireland és társai ítélet, C-293/12 és C-594/12, EU:C:2014:238, 58. pont). Ez a PNR-adatok kezelésére és megőrzésére is igaz, ami arra utal, hogy a 2016/681 irányelv rendelkezései meghaladják az irányelv céljainak eléréséhez szükséges mértéket, és ezért aránytalanok a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében. Ezen túlmenően a PNR-adatokat, eltérően attól, ahogyan a távközlési forgalmi adatokkal az adatmegőrzés keretében bánnak, nemcsak megőrzi bármilyen indok nélkül, hanem további adatkezelésnek is alávetik, vagyis azokat automatizált módon adatbázisokkal és úgynevezett „mintákkal” vetik össze.

A második kérdés a) pontjáról: a „súlyos bűncselekmény” fogalma

- 15 A PNR-adatok gyűjtésének és kezelésének egyértelmű jellege és arányossága is kétséges azon bűncselekményekre tekintettel, amelyek ellen a küzdelmet és tevékenységek szolgálják. A 2016/681 irányelv kinyilvánított célja a terrorista bűncselekmények és súlyos bűncselekmények megelőzése, felderítése, nyomozása és üldözése. Az irányelv 3. cikkének 9. pontja úgy határozza meg a „súlyos bűncselekmény” fogalmát, hogy az a II. mellékletben felsorolt bűncselekményi tényállásokat jelenti, amennyiben a nemzeti jog alapján kiszabható büntetési tétel felső határa legalább háromévi szabadságvesztés vagy szabadságelvonással járó intézkedés. A 2016/681 irányelv II. melléklete a 3. cikk 9. pontjában említett bűncselekményi tényállások 26 pontos listáját tartalmazza. E tényállások közé tartozik például a korrupció (6. pont), a csalás (7. pont), a számítógépes bűncselekmény/kiberbűnözés (9. pont) és a környezetkárosító bűnözés (10. pont).

- 16 Először is kétséges e rendelkezések egyértelmű jellege. A német büntetőjog nem ismeri például a „korrupció” bűncselekményi tényállását, hanem e fogalom számos bűncselekményt magában foglaló gyűjtőfogalom. Ugyanez a helyzet a „csalás”, a „számítógépes bűncselekmény” és a „környezetkárosító bűnözés” fogalma esetében is.
- 17 Ez és a 2016/681 irányelv 3. cikkének 9. pontjában az egyes tagállamokban kiszabható büntetési tételekre való hivatkozás azzal jár, hogy a különböző uniós tagállamokban nem egységesen használják fel a PNR-adatokat. Továbbra is az egyes tagállamoktól függ ugyanis, hogy a kiszabható büntetési tétel révén az irányelv értelmében vett „súlyos bűncselekményként” kodifikálnak-e vagy sem egyes bűncselekményeket a nemzeti büntető törvénykönyvben.
- 18 A szabályozás megfelelő jellegére tekintettel kétséges továbbá a büntetési tételnek a 2016/681 irányelv 3. cikkének 9. pontjában meghatározott, legfeljebb háromévi szabadságvesztésnek megfelelő alsó határa. A német büntetőjogban rendkívül sok olyan bűncselekményre vonatkozik ilyen büntetési tétel, amelyek „súlyos bűncselekménynek” minősítése rendkívül kétségesnek tűnik. Így a német Strafgesetzbuch (büntető törvénykönyv, a továbbiakban: StGB) 263. §-a szerint a csalás általános tényállása esetében a büntetési tétel már eleve ötévi szabadságvesztésig terjed. Ugyanez a helyzet például az orgazdaság (az StGB 259. §-a), a számítástechnikai csalás (az StGB 263a. §-a) vagy a hűtlen kezelés (az StGB 266. §-a) esetében is. Mindezen bűncselekmények a 2016/681 irányelv II. mellékletében felsorolt bűncselekményi tényállások (különösen a [7]. pontban említett „csalás”) körébe sorolhatók. Ezek a bűncselekmények azonban a gyakori „mindennapi bűnözés” körébe tartoznak, és jelentéktelen esetekben is előfordulhatnak. A 2016/681 irányelv hatálya alá vonásuknak viszont ez esetben semmi köze nincs a súlyos bűncselekmények megelőzéséhez és üldözéséhez.

A második kérdés b) pontjáról: a PNR-adatok egyértelmű jellege

- 19 Tekintettel arra a körülményre, hogy a Bíróság egyértelmű és pontos szabályokat kíván meg a szóban forgó intézkedések hatálya és alkalmazása vonatkozásában (lásd: 2017. július 26-i 1/15 vélemény, EU:C:2017:592, 141. pont), a légitársasági vállalkozások által a tagállami utasadat-információs egységeknek továbbítandó PNR-adatok egy részét nem határozza meg kellően pontosan a 2016/681 irányelv I. melléklete.
- 20 Nem derül ki egyértelműen, hogy mit takar(nak) a továbbítandó „név (nevek)” (a 2016/681 irányelv I. mellékletének 4. pontja). Ezt jól mutatja a FlugDaG 2. §-ának 1. és 9. pontja által elvégzett német átültetés, amely szerint a családnevet, a születési nevet, a keresztnéveket és az esetleges doktori fokozatot, valamint a névvel kapcsolatos egyéb adatokat kell továbbítani. A köznyelvben a név megkérdezésekor általában nem közlik a születési nevet is. Ezért nem egyértelmű, hogy a születési név a 2016/681 irányelv I. mellékletének 4. pontja szerinti „név (nevek)” körébe tartozik-e. Az is kérdéses, hogy a tudományos címet az irányelv értelmében vett név részének kell-e tekinteni.

- 21 A törzsutasadatok (a 2016/681 irányelv I. mellékletének 8. pontja) továbbítását és kezelését illetően szintén nem egyértelmű a szabályozás. Nem egyértelmű különösen, hogy ezen adatok kizárólag a törzsutasoknak szóló bónuszprogramokon való részvételre vonatkozó információkat, vagy pedig az ilyen programban részt vevő személy légi járataira és helyfoglalásaira vonatkozó konkrét információkat is magukban foglalják-e.
- 22 A 2016/681 irányelv I. mellékletének 12. pontjában szereplő „Általános megjegyzések (beleértve [...]” megfogalmazás rendkívül tág és megfoghatatlan. Amint az a „beleértve” szóból következik, csak példálózó jellegű, nem pedig teljes körű felsorolásról van szó. A szabadon kitölthető szövegmező kitöltésekor ezenfelül adott esetben olyan információk is közölhetők, amelyek nem állnak semmilyen összefüggésben az utasadatok gyűjtésének céljával (hasonlóan már: 2017. július 26-i 1/15 vélemény, EU:C:2017:592, 160. pont). A megfogalmazás lehetővé teheti különösen olyan információk továbbítását is, amelyek továbbítását a 2016/681 irányelv nem kívánja lehetővé tenni, mégpedig a különleges adatok továbbítását, amelyek a 2016/681 irányelv (15) preambulumbekzdése szerint nem gyűjthetők (lásd ezzel kapcsolatban a negyedik kérdést is).

A második kérdés c) pontjáról: harmadik félnek minősülő érintettek

- 23 A 2016/681 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése szerint ezen irányelv célja az EU-n kívüli légi járatok utasaira vonatkozó PNR-adatok légi fuvarozók általi továbbításának és ezen adatok tagállamok általi kezelésének szabályozása. Az említett irányelv 3. cikkének 4. pontja értelmében utas egy légi jármű fedélzetén a légi fuvarozó hozzájárulásával szállított vagy szállítandó személy – beleértve a tranzit- vagy átszálló utasokat is –, a személyzet kivételével, amely hozzájárulást az adott személynek az utasjegyzékbe történő felvétele igazolja. A 2016/681 irányelv I. melléklete azonban több olyan továbbítandó adatot is felsorol, amelyek nem az így meghatározott „utasokra” vonatkoznak. Az irányelv rendelkezései e tekintetben belső ellentmondással terheltek.
- 24 Így ellentétes a 2016/681 irányelv 3. cikkének 4. pontjával, hogy az irányelv I. mellékletének 9. pontja szerint az utasadatok kezelése az utazási irodára és az ott dolgozó utazásközvetítőre vonatkozó információkra is kiterjed. Az irányelv I. mellékletének 12. pontja szerint az „általános megjegyzések” szabadon kitölthető szövegmezőben különösen a kiskorúak indulási és érkezési oldalon megjelent gondviselőire, valamint a megbízott személyekre vonatkozó információkat kell továbbítani.
- 25 Nyilvánvalóan az említett adatok egyike sem tartozik az utasok 2016/681 irányelv 3. cikkének 4. pontjában meghatározott csoportjára vonatkozó adatok körébe. Ezen adatokat mindazonáltal továbbítaniuk kell a légiközlekedési vállalkozásoknak a tagállami utasadat-információs egységek részére, és azokat meg kell őrizni ezen egységeknél. A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben abból indul ki, hogy e rendelkezések egyike sem korlátozódik a szigorúan szükséges mértékre a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében (lásd: 2017. július

26-i 1/15 vélemény, EU:C:2017:592, 141. pont). Minden harmadik félnek minősülő érintett esetében felmerül ezenkívül a kérdés, hogy miként tájékoztatják őket személyes adataik kezeléséről az általános adatvédelmi rendelet 14. cikkének megfelelően.

- 26 A 2016/681 irányelv I. mellékletének 17. pontja szerint az utasokhoz kapcsolódó egyéb utazók PNR-adatait is továbbítani és kezelni kell. Az egyéb utazókat illetően ez kettős adatkezelést eredményez, mivel e személyeket utasként már egyébként is érinti az utasadatok kezelése. Ebben az esetben tehát súlyosan sérül az adattakarékosság követelménye (az általános adatvédelmi rendelet 5. cikke (1) bekezdésének c) pontja).

A második kérdés d) pontjáról: kiskorúak

- 27 A 2016/681 irányelv alapján a légitársaságok kivétel nélkül minden utas, tehát a kiskorú utasok PNR-adatait is továbbítaniuk kell a tagállami utasadat-információs egységeknek.
- 28 A kiskorúak adatainak kezelésére sor kerülhet egyrészt a (feltehetően) terrorista vagy súlyos bűncselekményekben részt vevő kiskorúakkal szembeni megelőző és/vagy szankciójellegű eljárás, másrészt a kiskorúak védelme – például a gyermekkereskedelem felderítése vagy üldözése – céljából. E két eltérő célkitűzés differenciált szabályozást kíván meg. Ezt jól mutatja a 2016/680 irányelv 6. cikke, amely szerint amennyire lehetséges, világos különbséget kell tenni az érintettek különböző kategóriáinak személyes adatai között. E megkülönböztetendő kategóriákba tartoznak különösen az olyan személyek, akik tekintetében alapos okkal feltételezhető, hogy bűncselekményt követtek el vagy készülnek elkövetni (a 2016/680 irányelv 6. cikkének a) pontja), és a bűncselekmények áldozatai, illetve olyan személyek, akiről bizonyos tények alapján okkal feltételezhető, hogy bűncselekmény áldozatai lehetnek (a 2016/680 irányelv 6. cikkének c) pontja).
- 29 Amennyiben azonban az adatokat a kiskorúakkal szemben megelőző vagy szankciójellegű eljárás céljából gyűjtik és kezelik, figyelembe kell venni, hogy az utasadatok kezeléséből származó információk alapján kizárólag a büntetőjogi felelősségrevonhatósághoz szükséges életkort már betöltött fiatalok esetében folytatható büntetőeljárás. A 2016/681 irányelv ennyiben túllépi a szigorúan szükséges mértéket, mivel nem tartalmaz a büntetőjogi felelősségrevonhatósághoz szükséges életkort betöltött kiskorúak adataira való korlátozást.
- 30 A PNR-adatok kiskorúak védelme céljából történő gyűjtését és kezelését illetően figyelembe kell venni, hogy a gyermekek és fiatalok különösen kiszolgáltatottak. Ezt jól mutatja a Charta 24. cikke, amely saját uniós alapvető jogokat biztosít számukra különös védelmük érdekében. Ez a különös kiszolgáltatottság személyes adataik kezelését illetően is fennáll. Amennyiben a kiskorú utasok PNR-adatainak gyűjtése és kezelése a gyermekek ellen irányuló bűncselekmények megelőzését, illetve üldözését szolgálja, erre alkalmatlannak tűnnek a 2016/681 irányelv

rendelkezései. A PNR-adatok kezelése a gyanús személyek megtalálására, illetve felismerésére irányulnak. E célból automatizált módon adatbázisokkal és mintákkal vetik össze a PNR-adatokat a gyanús személyek megtalálása érdekében (lásd a 2016/681 irányelv 6. cikkének (2) bekezdését). A kiskorúak adatai azonban a kiskorúak gyermekkereskedelemmel szembeni védelmével összefüggésben éppen nem gyanús személyek, hanem ellenkezőleg, kiszolgáltatott személyek adatai. Azokkal ezért eltérően is kell bánni. A mintákkal való összevetés szükségessége ez esetben éppen nem áll fenn. Ennyiben a 2016/681 irányelv nyilvánvalóan nem tartalmaz kellően differenciált szabályozást a kiskorú utasok PNR-adataival való bánásmódot illetően.

A második kérdés e) pontjáról: API-adatok

- 31 A 2016/681 irányelv 8. cikkének (2) bekezdése értelmében a tagállamoknak olyan szükséges intézkedéseket kell elfogadniuk, amelyek biztosítják, hogy az ezen irányelv I. mellékletének 18. pontja értelmében vett előzetes utasinformációs adatokat (az API-adatokat) – beleértve a személyi okmány típusát, számát, kiállító országát és lejáratát, az állampolgárságot, családi nevet, utónevet, nemet, születési időt, légitársaságot, járatszámot, az indulás dátumát, az érkezés dátumát, az indulási repülőteret, az érkezési repülőteret, az indulási időt és az érkezési időt – is továbbítsák az utasadat-információs egységeknek. Az API-adatok több esetben is megegyeznek az egyébként is továbbítandó PNR-adatokkal, például a tervezett utazás dátumai (a 2016/681 irányelv I. mellékletének 3. pontja), a név (a 2016/681 irányelv I. mellékletének 4. pontja) vagy az utazás teljes útvonala (a 2016/681 irányelv I. mellékletének 7. pontja) esetében.
- 32 Az utasadatok e kettős kezelése ellentétes az adattakarékosság többek között a 2016/680 irányelvben rögzített elvével. Ez az elv elsősorban a 2016/680 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének c) pontjából következik, amely szerint a személyes adatoknak az adatkezelés céljai szempontjából szükségesre kell korlátozódniuk. A 2016/680 irányelv 20. cikkének (1) bekezdése úgy pontosítja ezt az elvet, hogy a tagállamoknak elő kell írniuk, hogy az adatkezelőnek intézkedéseket kell végrehajtania az adatvédelmi elvek, például az adattakarékosság hatékony megvalósítása érdekében. Az említett irányelv 20. cikkének (2) bekezdése ezenkívül úgy rendelkezik, hogy kizárólag olyan személyes adatok kezelhetők, amelyek az adott adatkezelési cél szempontjából szükségesek.

A második kérdés f) pontjáról: a minták jogalapja

- 33 A 2016/681 irányelv 6. cikke (3) bekezdésének b) pontja szerint a légitársasági vállalkozások által a tagállami utasadat-információs egységeknek továbbított adatállományokat össze kell vetni előzetesen meghatározott kritériumokkal (úgynevezett mintákkal). A 2016/681 irányelv 6. cikke (4) bekezdésének második és negyedik mondata értelmében az előzetesen meghatározott kritériumoknak célzottak, arányosnak és konkrétak kell lenniük, és az értékelési kritériumok nem alapulhatnak a személy faji vagy etnikai hovatartozásán, politikai

véleményén, vallási vagy világnézeti meggyőződésén, szakszervezeti tagságán, egészségi állapotán vagy szexuális életén vagy szexuális irányultságán. A 2016/681 irányelv 6. cikke (4) bekezdésének harmadik mondata szerint a minták meghatározása a tagállami utasadat-információs egységek feladata.

- 34 Tartalmi szempontból tehát a minták összevetésének teljes kialakítása kizárólag az egyes tagállamok végrehajtó hatalmának feladata. Ez szükségszerűen azzal jár, hogy az uniós tagállamok eltérő mintákat használnak, és az utasokra ezért az úti céltól függően eltérő minták alkalmazandók, amelyek teljesen eltérő eredményekhez vezethetnek.
- 35 Kérdéses, hogy összeegyeztethető-e ez a Charta 8. cikkének (2) bekezdésével és 52. cikkével, valamint az EUMSZ 16. cikk (2) bekezdésével. A Charta 8. cikkének (2) bekezdése értelmében a személyes adatokat csak tisztességesen és jóhiszeműen, meghatározott célokra, az érintett személy hozzájárulása alapján vagy valamilyen más, a törvényben rögzített jogos okból lehet kezelni. A Charta 52. cikke (1) bekezdésének első mondata szerint a Chartában elismert jogok és szabadságok gyakorlása csak a törvény által korlátozható. Az EUMSZ 16. cikk (2) bekezdése értelmében a természetes személyeknek az uniós intézmények, szervek és hivatalok által, illetve az uniós jog alkalmazási körébe tartozó tevékenységeik során a személyes adataiknak a tagállamok által végzett feldolgozása tekintetében történő védelmére vonatkozó szabályokat rendes jogalkotási eljárás keretében az Európai Parlament és a Tanács állapítja meg.
- 36 Az uniós alapvető jogokba történő beavatkozások igazolásához nemcsak valamilyen törvényi szabályozás fennállására van szükség, hanem e szabályozásnak kellően egyértelműnek is kell lennie (lásd: 2016. december 21-i AGET Iraklis ítélet, C-201/15, EU:C:2016:972, 99. pont). A jogalanyak képesnek kell lennie előre látni a jogkövetkezményeket, és e tekintetben el kell fogadni a nyitott szabályozást, ha a szabályozás tárgya nem szabályozható pontosabban (2003. május 20-i Österreichischer Rundfunk és társai ítélet, C-465/00, C-138/01 és C-139/01, EU:C:2003:294, 77. pont).
- 37 A 2016/681 irányelv 6. cikkének (4) bekezdése nem felel meg e követelményeknek. Az említett irányelv 6. cikke (4) bekezdésének második mondata üres szócséplés, amely a kritériumok valójában elmaradó pontosítását szüneli. Az irányelv 6. cikke (4) bekezdésének harmadik mondata teljes mértékben az egyes tagállamokra bízta azt a lényeges és alapvető fontosságú döntést, hogy milyen adatokat használnak fel az automatizált összevetést szolgáló kritériumok, illetve minták meghatározásához. Ez azonban nem feltétlenül szükséges a szabályozási tárgyra tekintettel. Az európai jogalkotó minden további nélkül meghatározhatott volna olyan konkrét adatokat, illetve kritériumokat, amelyeket fel kell használni, vagy nem lehet felhasználni a minták meghatározása során. E tekintetben sem az egyes tagállamokban tapasztalható bűnözés, illetve terrorizmus, sem azok a kritériumok nem különböznek egymástól tagállamonként, amelyek alapján a gyanús személyek megtalálhatók.

- 38 A tagállamok által kidolgozott minták arányosságának egyetlen ellenőrzési mechanizmusaként a 2016/681 irányelv 5. cikkével összefüggésben értelmezett 6. cikkének (7) bekezdése azt írja elő, hogy az utasadat-információs egység adatvédelmi tisztviselője hozzáférhet azokhoz. Az említett irányelv 5. cikkének (1) bekezdése alapján azonban az adatvédelmi tisztviselőt maga az utasadat-információs egység nevezi ki, és őt főszabály szerint ez az egység foglalkoztatja, ami miatt függetlensége eleve nem biztosított (az adatvédelmi hatóság függetlenségével kapcsolatban lásd: 2010. március 9-i Bizottság kontra Németország ítélet, C-518/07, EU:C:2010:125; 2012. október 16-i Bizottság kontra Ausztria ítélet, C-614/10, EU:C:2012:631).

A második kérdés g) pontjáról: megőrzési időtartam

- 39 A 2016/681 irányelv 12. cikkének (1) bekezdése szerint a PNR-adatokat öt évig megőrzik. Ezen irányelv (25) preambulumbekzdésének második mondata értelmében az adatok és felhasználásuk jellege következtében a PNR-adatokat kellően hosszú ideig szükséges megőrizni. Arra azonban nincs magyarázat, hogy miért szükséges az ötéves megőrzési idő.
- 40 A kérdést előterjesztő bíróság számára nem egyértelmű, hogy miért szükséges az ilyen hosszú megőrzési idő. Miután az utasokat a tagállamba történő tervezett beutazásukat vagy indulásukat megelőzően értékelték a 2016/681 irányelv 6. cikke (4) bekezdésének első mondata alapján, anélkül, hogy ennek során bármi feltűnőt felfedeztek volna, nem áll fenn olyan objektív körülmény, amely alapján megállapítható lenne, hogy ezen utasok akár csak közvetett kapcsolatban is állhatnak terrorista bűncselekményekkel vagy súlyos bűncselekményekkel. Nem áll fenn tehát elégséges kapcsolat az adatállományok megőrzése és a 2016/681 irányelv által követett célok között. Csak a meghatározott utasok által jelentett fenyegetésre utaló konkrét jelek esetén tűnik megfelelőnek a folyamatos tárolás (lásd: 2017. július 26-i 1/15 vélemény, EU:C:2017:592, 204. és azt követő pontok). Viszont annak pusztán elméleti lehetősége, hogy az adatok valamikor majd biztonsági szempontból relevánsak lehetnek, aligha elegendő az alapvető jogokba a személyes adatok évekig tartó megőrzése révén történő mélyreható beavatkozás igazolásához.
- 41 Az adatmegőrzéssel – a személyes adatok indokolatlan, tömeges megőrzésének egy másik formájával – összefüggésben a Bíróság már megállapította, hogy a legfeljebb huszonnégy hónapos megőrzési időt előíró irányelv nem korlátozza a beavatkozást a feltétlenül szükséges mértékre (2014. április 8-i Digital Rights Ireland és társai ítélet, C-293/12 és C-594/12, EU:C:2014:238, 63. pont). Ha az adatmegőrzés esetében már a huszonnégy hónap is túl hosszú, akkor különösen igaz ez a jelen ügyben szóban forgó ötéves időtartamra.

A második kérdés h) pontjáról: személytelenítés

- 42 A 2016/681 irányelv (25) preambulumbekzdése szerint az úgynevezett személytelenítés a magas szintű adatvédelmet hivatott biztosítani. Ez rendkívül

kétségesnek tűnik. Az adatállományoknak az említett irányelv 12. cikkének (2) bekezdésében „személyazonosításra alkalmatlanná tételnek” nevezett személytelenítése, amelyet hat hónap elteltével kell elvégezni, mit sem változtat a megőrzési időtartam aránytalanságán.

- 43 Mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy a „személytelenítés” megnevezés rendszeridegen és félrevezető. Egyszerűen csak az adatoknak a 2016/680 irányelv 3. cikkének 5. pontja értelmében vett álnevesítéséről van szó. Ez abban különbözik az anonimizálástól, hogy attól eltérően nem válik tartósan és végérvényesen lehetetlenné az adatok meghatározott személyhez kötése, hanem lehetséges marad az adatokat újból személyazonosításra alkalmassá tenni (lásd a 2016/681 irányelv 12. cikkének (3) bekezdését), tehát problémamentesen helyreállítható a közvetlen személyhez kötöttség. Nem egyértelmű ezért, hogy a 2016/681 irányelv miért nem az álnevesítés fogalmát használja a 2016/680 irányelvhez hasonlóan. Az álnevesítés azonban visszafordíthatósága miatt sokkal kevésbé csökkenti az alapvető jogokba történő beavatkozás intenzitását, mint a valódi anonimizálás.
- 44 Emellett a 2016/680 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének e) pontját is figyelembe kell venni. E rendelkezés értelmében a személyes adatok tárolásának olyan formában kell történnie, amely az érintett azonosítását csak a személyes adatok kezelése céljainak eléréséhez szükséges ideig teszi lehetővé. A 2016/681 irányelv 12. cikkének (2) bekezdésében személyazonosításra alkalmatlanná tételnek nevezett személytelenítés esetében az érintett azonosítása az ötéves megőrzési idő alatt mindvégig lehetséges marad, amint ezt a 2016/681 irányelv 12. cikkének – a hat hónap lejártával történő (újbóli) közlést szabályozó – (3) bekezdése is alátámasztja. Nem nyilvánvaló azonban, és a jogalkotó sem indokolta meg, hogy erre feltétlenül szükség lenne a 2016/681 irányelv céljainak eléréséhez.

A második kérdés i) pontjáról: a személyazonosításra való újbóli alkalmassá tételt követő tájékoztatás

- 45 A 2016/681 irányelv nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely szerint az érintetteket tájékoztatni kellene arról, hogy ezen irányelv 12. cikkének (3) bekezdése alapján személyazonosításra újból alkalmassá teszik a tagállami utasadat-információs egységek által megőrzött adataikat. Csak az van szabályozva, hogy a személyazonosításra való újbóli alkalmassá tételt egy „igazságügyi hatóságnak” vagy más nemzeti hatóságnak jóvá kell hagynia (a 2016/681 irányelv 12. cikke (3) bekezdésének b) pontja).
- 46 A Bíróság az EU–Kanada megállapodással kapcsolatos véleményében már kifejtette, hogy bár e tervezett megállapodás szerint a légi utasokat egy honlapon keresztül tájékoztatni kell adataiknak a biztonsági ellenőrzések és határellenőrzések keretében történő általános kezeléséről, ezen általános tájékoztatás azonban nem biztosítja számukra azt a lehetőséget, hogy megtudják, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóságok ezen ellenőrzéseken túlmenően is felhasználják-e az adataikat (2017. július 26-i 1/15 vélemény, EU:C:2017:592,

223. pont). A Bíróság véleménye ezt követően szó szerint a következőket állapítja meg: „Így [...] azon esetekben, amelyekben olyan objektív körülmények merülnek fel, amelyek igazolják az ilyen felhasználást, és szükségessé teszik az igazságügyi hatóság vagy független közigazgatási szerv általi előzetes engedélyezést, szükségesnek bizonyul a légi utasok egyéni tájékoztatása. Ugyanez vonatkozik azokra az esetekre, amikor a légi utasok PNR-adatait egyéb kormányzati szervek vagy magánszemélyek részére továbbítják” (2017. július 26-i 1/15 vélemény, EU:C:2017:592, 223. pont).

- 47 A kérdést előterjesztő bíróság a 2016/681 irányelvre is alkalmazhatónak véli a Bíróság ezen értékelését, és véleménye szerint ezért az érintetteket egyénileg kell tájékoztatni arról, hogy adataikat személyazonosításra újból alkalmassá teszik. Amennyiben a Bíróság arra az álláspontra jut, hogy az érintetteknek a személyazonosításra való újbóli alkalmassá tételről történő azonnali tájékoztatása túlságosan jelentős mértékben akadályozhatja a terrorista bűncselekmények és súlyos bűncselekmények megelőzése, felderítése, nyomozása és üldözése céljának elérését, úgy a kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint az érintetteket legkésőbb akkor kell tájékoztatni, amikor – például a nyomozási cselekmények lezárása miatt – már nem kell tartani a személyazonosításra való újbóli alkalmassá tétel céljának veszélyeztetésétől.
- 48 A Charta 47. cikke alapján az érintettnek arra is joga van, hogy a felülvizsgálatot egy törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróság, ne pedig egy „igazságügyi hatóság” végezze. A jelen esetben azonban bármiféle jogorvoslat kizárt.

A harmadik kérdésről: harmadik országok részére történő továbbítás

- 49 A 2016/681 irányelv 11. cikkének (1) bekezdése szerint a PNR-adatok és az ilyen adatok kezeléséből származó eredmények harmadik országba eseti alapon továbbíthatók, amennyiben a 2008/977/IB kerethatározat 13. cikkében foglalt feltételek teljesülnek, az adattovábbítás az ezen irányelvben említett célokból szükséges, a harmadik ország vállalja, hogy az adatokat másik harmadik ország részére kizárólag akkor továbbítja, ha az adattovábbítás az ezen irányelvben említett célokból feltétlenül szükséges, és ha erre a tagállam kifejezett felhatalmazást ad, és az irányelv 9. cikkének (2) bekezdésében foglalt feltételek teljesülnek.
- 50 A 2016/681 irányelv 11. cikkének (2) bekezdése egy kivételt tartalmaz e követelmény alól, amennyiben úgy rendelkezik, hogy a 2008/977/IB kerethatározat 13. cikkének (2) bekezdésétől (jelenleg a 2016/680 irányelv 38. cikke) eltérően a tagállam – amelytől az adatok származnak – előzetes hozzájárulása hiányában a PNR-adatok harmadik országok részére történő továbbítása csak kivételes körülmények fennállása esetén lehetséges, mégpedig ha az terrorista bűncselekménnyel vagy súlyos bűncselekménnyel kapcsolatos, valamely tagállamot vagy harmadik országot érintő konkrét és tényleges

fenyegetés elhárításához elengedhetetlen, és ha az előzetes hozzájárulás kellő időben nem szerezhető meg.

- 51 Mivel a harmadik országok részére történő továbbítás révén ezen országok hatóságai hozzáférést kapnak a PNR-adatokhoz, az adatok felhasználására vonatkozó összes olyan elvnek, amely az ezzel járó, alapvető jogokba történő beavatkozások arányosságát és a megfelelő szintű adatvédelmet hivatott biztosítani, a harmadik országokra is vonatkoznia kell. A Bíróság e tekintetben az EU–Kanada megállapodással kapcsolatos véleményében megállapította, hogy a személyes adatok csak akkor továbbíthatók az Unióból valamely harmadik országba, ha ez az ország az alapvető szabadságokat és jogokat olyan szintű védelemben részesíti, amely lényegében egyenértékű az Unión belül biztosított védelemmel. Ez annak megelőzését szolgálja, hogy a megállapodásban biztosított védelmi szint megkerülhető legyen a személyes adatok egyéb harmadik országokba történő továbbításával, valamint azt, hogy biztosítsák az uniós jogban előírt védelmi szint folytonosságát (2017. július 26-i 1/15 vélemény, EU:C:2017:592, 214. pont). A Bíróság ebből azt a következtetést vonta le, hogy a személyes adatok csak akkor továbbíthatók valamely harmadik országba, ha az Unió és az érintett harmadik ország között az EU–Kanada megállapodással egyenértékű megállapodás áll fenn, vagy pedig a 95/46 irányelv 25. cikkének (6) bekezdése (jelenleg az általános adatvédelmi rendelet 45. cikkének (3) bekezdése) szerinti olyan bizottsági határozat létezik, amely megállapítja, hogy az említett harmadik ország az uniós jog értelmében megfelelő védelmi szintet biztosít, és e határozat kiterjed azokra a hatóságokra, amelyek részére a PNR-adatokat továbbítani tervezik (2017. július 26-i 1/15 vélemény, EU:C:2017:592, 214. pont).
- 52 A 2016/681 irányelv 11. cikke figyelmen kívül hagyja ezeket a feltételeket. Ezen irányelv 11. cikke (1) bekezdésének a) pontja a 2008/977/IB kerethatározat 13. cikkére hivatkozik. E kerethatározatot hatályon kívül helyezte a 2016/680 irányelv. A kerethatározatra történő hivatkozásokat már a 2016/680 irányelvre való hivatkozásnak kell tekinteni; lásd ez utóbbi irányelv 59. cikkét. A hatályon kívül helyezett 2008/977/IB kerethatározat 13. cikkének lényegében a 2016/680 irányelv 35–38. cikke felel meg.
- 53 A 2016/680 irányelv 35. cikke (1) bekezdésének d) pontja értelmében a harmadik ország részére történő adattovábbítás egyik feltétele, hogy a Bizottság ezen irányelv 36. cikke szerint megfelelőségi határozatot hozott, vagy ilyen határozat hiányában a 37. cikk szerint megfelelő garanciák állnak rendelkezésre, vagy megfelelő garanciák hiányában a 38. cikk szerinti kivételes eset áll fenn. A 2016/681 irányelv 11. cikke (1) bekezdésének a) pontjában szereplő, a 2008/977/IB kerethatározat 13. cikkére és ezáltal a 2016/680 irányelv 35. cikkére való hivatkozás ennyiben nem biztosítja a harmadik ország megfelelő szintű adatvédelmét, mivel a 2016/680 irányelv 38. cikkére való hivatkozás útján lehetővé teszi, hogy a PNR-adatokat megfelelőségi határozat vagy megfelelő garanciák hiányában is továbbítsák harmadik országok részére. Ez különösen azért van így, mert a 2016/680 irányelv 38. cikke értelmében vett kivételes eset fogalma

rendkívül tág. Az említett rendelkezés lehetővé teszi ugyanis a PNR-adatok megfelelő szintű adatvédelmet nem biztosító harmadik országok részére történő továbbítását, ha ez egyedi esetekben a 2016/680 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése szerinti célokból (a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, a vádeljárás lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása, így többek között a közbiztonságot fenyegető veszélyekkel szembeni védelem és e veszélyek megelőzése) vagy az e célokhoz kapcsolódó jogi igények előterjesztése, érvényesítése, illetve védelme érdekében szükséges; lásd a 2016/680 irányelv 38. cikke (1) bekezdésének d) és e) pontját.

A negyedik kérdésről: a szabadon kitölthető szövegmezőben az étkezési szokásokkal kapcsolatban megadott adatok

- 54 A 2016/681 irányelv 6. cikke (4) bekezdésének negyedik mondata szerint az értékelési kritériumok, amelyekkel a tagállami utasadat-információs egységek automatizált módon összevetik a PNR-adatokat, semmilyen körülmények között sem alapulhatnak a faji vagy etnikai hovatartozáson, politikai véleményen, vallási vagy világnézeti meggyőződésen, szakszervezeti tagságon, egészségi állapoton vagy szexuális életen vagy szexuális irányultságon.
- 55 E rendelkezés azonban csupán egy szándéknyilatkozatot tartalmaz, amellyel szembemegy különösen a 2016/681 irányelv I. mellékletének 12. pontja. Az utasadat-információs egységeknek kötelező jelleggel kivétel nélkül minden egyes esetben továbbítandó „általános megjegyzések” szabadon kitölthető szövegmezőben ugyanis átláthatatlan mennyiségű információ továbbítható az utasadat-információs egységeknek, és használható fel ezen egységek által, többek között rendkívül különleges adatok is. E szabadon kitölthető szövegmezőben továbbítható például, hogy valamelyik utas kóser vagy halal ételeket rendelt. Ezen információból azonban következtetés vonható le az érintett vallási meggyőződésére vonatkozóan, és ezért az előző értelemben vett rendkívül különleges adatról van szó.

Az ötödik kérdésről: a légitársasági vállalkozás általi tájékoztatás

- 56 A 2016/681 irányelv 13. cikkének (3) bekezdése értelmében ez az irányelv nem érinti azt, hogy a 95/46 irányelvet kell alkalmazni a személyes adatok légi fuvarozók általi kezelésére, különös tekintettel azon kötelezettségükre, hogy a személyes adatok biztonsága és bizalmas kezelése érdekében meghozzák a megfelelő technikai és szervezési intézkedéseket. A 2016/681 irányelv 21. cikkének (2) bekezdése is leszögezi, hogy ez az irányelv nem érinti azt, hogy a 95/46 irányelvet alkalmazni kell a személyes adatok légi fuvarozók általi kezelésére.
- 57 A 95/46 irányelvet az általános adatvédelmi rendelet váltotta fel (lásd az általános adatvédelmi rendelet 94. cikkének (2) bekezdését, amely szerint a 95/46 irányelvre történő hivatkozásokat az általános adatvédelmi rendeletre történő hivatkozásnak kell tekinteni).

- 58 Az általános adatvédelmi rendelet 13. cikke értelmében személyes adatok gyűjtése esetén az érintettek rendelkezésére kell bocsátani az e rendelkezésben felsorolt információkat. A „személyes adat” fogalmát az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 1. pontja határozza meg. Az utasok és harmadik félnek minősülő érintettek PNR-adatainak légitársasági vállalkozások általi gyűjtése ilyen értelemben vett személyesadat-gyűjtésnek minősül, és a jelen esetben ezért alkalmazni kell az általános adatvédelmi rendelet 13. cikkét a légitársasági vállalkozások tekintetében.
- 59 A kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint a PNR- adatok kezelésével járó, alapvető jogokba történő beavatkozások már részletezett súlyossága miatt szigorú kritériumokat kell felállítani a tájékoztatási kötelezettséget illetően.
- 60 A kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint a légitársasági vállalkozások feladata, hogy az érintetteket tájékoztassák az általános adatvédelmi rendelet 13. és 14. cikke alapján, mert máskülönben a Charta 7. és 8. cikkével összeegyeztethetetlen hézag állna fenn. A légitársasági vállalkozásoknak ezért alighanem kifejezetten tájékoztatniuk kell az utasokat az általuk gyűjtött összes PNR-adatról, azoknak a tagállami utasadat-információs egységek részére történő tervezett továbbításáról és az adatállományok ezen egységeknél történő további kezeléséről – többek között az ötéves megőrzési időről –, valamint az utasokat mint érintetteket megillető konkrét jogokról. Ezen információk nélkül ugyanis az érintett utasok aligha gyakorolhatnák ez utóbbi jogaikat. A 2016/681 irányelv azonban nem szabályozza ezt a kérdést.
- 61 A Bíróság az EU–Kanada megállapodással kapcsolatos véleményében már kifejtette, hogy e jogok biztosítása érdekében lényeges, hogy a légi utasokat attól kezdve tájékoztassák a PNR-adataik Kanadába történő továbbításáról és az adatok felhasználásáról, hogy e tájékoztatás nem veszélyezteti a tervezett megállapodás szerinti kormányzati szervek által folytatott vizsgálatokat. Az ilyen tájékoztatás ugyanis ténylegesen szükségesnek bizonyul ahhoz, hogy lehetővé tegye a légi utasok számára, hogy gyakorolják a rájuk vonatkozó PNR- adatokhoz történő hozzáférés, adott esetben pedig ezen adatok kijavítása kérelmezéséhez való jogaikat, valamint a Charta 47. cikkének első bekezdése alapján bíróság előtt hatékony jogorvoslással éljenek (2017. július 26-i 1/15 vélemény, EU:C:2017:592, 220. pont).
- 62 Az utasok légitársasági vállalkozások általi nem megfelelő tájékoztatására példaként szolgál a felperes által igénybe vett légitársaság tájékoztatása. A Lufthansa AG az alábbi információkat közli internetes oldalán (<https://www.lufthansa.com/xx/de/informationen-zum-datenschutz>, legutóbbi hozzáférés: 2020. május 11.):

„Ki az adatkezelő?”

A Deutsche Lufthansa [...] az alábbiakban tájékoztatja Önt személyes adatainak [...] kezeléséről. [...]

[...]

Kihez fordulhatok?

Ha az adatvédelemmel kapcsolatos [...] kérdései vannak [...], vegye fel a kapcsolatot adatvédelmi tisztviselőnkkel:

[...]

Milyen [...] kötelezettségek alapján kezeljük adatait?

Az utasadatokat az általános adatvédelmi rendelet 6. cikke (1) bekezdése első mondatának c) pontja szerinti törvényi kötelezettségek alapján kezeljük:

Amennyiben törvény erre kötelez bennünket, személyes adatokat kezelünk [...] a biztonsággal kapcsolatos jogszabályokból eredő követelmények teljesítése érdekében [...]

Továbbítás a **beutazásért felelős hatóságok** részére:

- Az EU és az Amerikai Egyesült Államok, illetve Kanada között létrejött, az utasadatokról szóló megállapodás alapján
- A németországi Fluggastdatengesetz [az utasadatokról szóló törvény] alapján
- API-adatok* ([a]dvance [p]assenger [i]nformation [data]) továbbítása, amennyiben kötelesek vagyunk közreműködni az ellenőrzési tevékenységekben a nemzetközi utasforgalom keretében

*Az útlevél vagy személyazonosító igazolvány géppel olvasható mezőjének adatai

További információkért forduljon a hatáskörrel rendelkező hatóságokhoz.

[...]

Ki kapja meg az Ön adatait?

[...] adatai a címzettek alábbi kategóriáinak továbbíthatók:

[...]

állami szervek és hatóságok, például a beutazással kapcsolatos rendelkezések vagy rendőrségi és nyomozási tevékenységek alapján.

Ennek során előfordulhat, hogy a személyes adatok harmadik országokba vagy nemzetközi szervezetek részére történő továbbítására kerül sor. Az Ön és személyes adatai védelme érdekében az ilyenfajta adattovábbításokra a

törvényi feltételeknek megfelelően és azokkal összhangban megfelelő garanciák vonatkoznak.

Amennyiben ezen adattovábbítások nem törvényben rögzített okon alapulnak, vagy azokra olyan országba kerül sor[,] amelynek tekintetében nem áll rendelkezésre az Európai Bizottság által hozott megfelelőségi határozat, az uniós általános szerződési feltételeket alkalmazzuk.

Milyen adatvédelmi jogok illetik meg Önt?

A Lufthansa kiemelten törekszik arra, hogy adatkezelési folyamatait úgy alakítsa ki, hogy azok tisztességesek és átláthatóak legyenek. Ezért fontos számunkra, hogy az érintettek a tiltakozáshoz való jog mellett a vonatkozó törvényi feltétel fennállása esetén az alábbi jogokat is gyakorolhassák:

hozzáférési jog, az általános adatvédelmi rendelet 15. cikke

helyesbítéshez való jog, az általános adatvédelmi rendelet 16. cikke

törléshez való jog („az elfeledtetéshez való jog”), az általános adatvédelmi rendelet 17. cikke

az adatkezelés korlátozásához való jog, az általános adatvédelmi rendelet 18. cikke

adathordozhatósághoz való jog, az általános adatvédelmi rendelet 20. cikke

tiltakozáshoz való jog, az általános adatvédelmi rendelet 21. cikke

[...]”

- 63 Ezek az információk alighanem elégtelenek és félrevezetőek. Így különösen az arra vonatkozó tájékoztatás, hogy az API-adatok esetében kizárólag az útlevél vagy személyazonosító igazolvány géppel olvasható része érintett, nyilvánvalóan hiányos. A 2016/681 irányelv I. mellékletének 18. pontja szerint ugyanis összegyűjtésük esetén az API-adatokat többek között a légitársaságra, a járatszámra, valamint az indulás és az érkezés dátumára, idejére és helyére vonatkozó információkkal együtt kell továbbítani, tehát semmiképpen sem csak a személyazonosító okmányok géppel olvasható részeit kell rendelkezésre bocsátani. A tájékoztatás egyébként egyáltalán nem hivatkozik a 2016/681 irányelvre, hanem csak a FlugDaG-ra. Ezenfelül egyáltalán nem kerül sor a 2016/681 irányelv vagy a FlugDaG tartalmáról történő tájékoztatásra. Az érintettek számára ezért a járatfoglalást megelőzően nem átlátható, hogy melyik hatóság az adott tagállam utasadat-információs egysége, és hogyan lehet e hatósághoz fordulni, pontosan hogyan kezelik ott a PNR-adatokat, vagy hogy e hatóság meddig őrizheti meg az érintettek adatait. E tekintetben úgy tűnik, hogy az utasok Lufthansa AG általi tájékoztatása – nem beszélve a szintén jelentendő

egyéb személyekről – nem felel meg az általános adatvédelmi rendelet 13. cikke szerinti követelményeknek.

MUNKADOKUMENTUM